

f2.50

A F A - N I E U W S B R I E F

Nr. 12
September - Oktober 1996

D E Z E M A A N D o.a.:

- WAAR VOND NU WERKELIJK DE "SLACH BY WARNS" PLAATS ?
- RACISME STEEKT KOP OP IN RUSTIEK HOORN
- HOE "LINKS" IS GROENLINKS IN HAARLEM. ?
- DE "FRELING-AFFAIRE" BELICHT DOOR NIEUWE REVUE
- RUITENBERG STAPT OVER NAAR CD EN KONDIGT COMEBACK AAN IN 1998. . . . !
- GROENLINKS STEEDS VAKER DOELWIT VAN EXTREEM-RECHTS
- VISIE DIJKSTAL OP BESTRIJDING EXTREEM-RECHTS
- FRELING MAG BLIJVEN, MORDAUNT DAARENTEGEN GEROYEERD - WIE SNAPT ER NOG NIETS VAN.

Maandelijkse uitgave van de
ANTI-FASCISTISCHE AKTIE
Redactie-adres: P. Steijnstraat 165
8022 TE ZWOLLE

Slag bij Warns vond heel ergens

Van onze verslaggever
Wlo Joubert

STAVOREN

Enkele honderden Friezen vertrekken in de loop van de ochtend vanuit het multifunctioneel centrum De Kaap in Stavoren naar het Rode Klif om er de Slag bij Warns, 26 september 1345, te herdenken. Het is een tochtje van enkele kilometers in zuidoostelijke richting naar de zwerfkei aan de dijk, met daarop de tekst *leaver dea as slaaf*, 'liever dood dan slaaf'.

Er is een groep die loopt, anderen fietsen en weer anderen gaan met de auto. Ze doen het al sinds 1945. Maar eigenlijk zouden ze zich de moeite kunnen besparen. Door de achterdeur van De Kaap loop je zo naar de dijk. Wie daarop staat en ongeveer een kilometer ver het IJsselmeer in kijkt, ziet een boei. Op hydrografische kaarten is deze plek aangeduid met 'st'. Niet voor Stavoren, maar voor 'de stenen'.

Daar, op een ondiepe plek voor de kust, liggen de resten van het middeleeuwse klooster St. Odulf. Oudere Starumers kunnen zich nog herinneren dat de hoop stenen bij eb soms goed zichtbaar was. Dat was vóór de aanleg van de Afsluitdijk, toen het IJsselmeer nog Zuiderzee heette. Daar, en niet op it

Reaklif, vond op 'Onze-Lieve-Vrouw-dag' 651 jaar geleden de bloedige slag tussen de Friezen en de Hollandse legers van Willem IV en Jan van Henegouwen plaats.

De slag zou als de *Slach by Starum* bekend moeten staan. Niet dat de Friezen dat al niet vermoedden. In een stencil dat het doel van de jaarlijkse herdenking – het in stand houden van de Friese taal en cultuur – verklaart, zegt de *Stichting Slach by Warns 1345*: 'Het is duidelijk dat het graaf Willem IV om de voor die tijd grote en belangrijke handelsstad Stavoren te doen was.'

G.R. Groustra gaf in 'De Slach by Starum 1345' (1978) als eerste aan dat St. Odulf het steunpunt van de Hollanders had moeten worden in de meest Holland-gezinde stad van het overigens nogal rebelse gewest Friesland. Er zijn echter nog genoeg gezaghebbende historici die vasthouden aan de theorie van de Slag bij Warns, waarvoor Waller Zeper in zijn promotie-onderzoek over Jan van Henegouwen in 1914 dacht het bewijs te hebben geleverd.

Een diepgravender onderzoek van de historicus Ronald de Graaf uit Veenendaal naar oorlogvoering in de Middeleeuwen stelt nu onomstotelijk vast dat de toel nog op een landtong voor de kust van Stavoren gelegen abdij St. Odulf het toneel

was van de bloedige slag. *Oorlog om Holland 1000-1375* (uitg. Verloren, Hilversum) heet het boek waarop hij dit jaar promoveerde.

'Hardnekkig is de gewoonte om over de Slag bij Warns te spreken', concludeert De Graaf uit Duitse, Franse en Latijnse bronnen. 'Als evenwel één ding duidelijk is, dan is het wel dat de bronnen geen van alle spreken over gevechten of de-

noordwesten omsingeld en 'grote, onbehouwen en lompe rels, met hoge laarzen, aan er kleed in lange kleding van z' stof' (volgens Henegouwse b bruut vernietigd).

Jans manschappen werden de zuidflank zonder pardon de in gedreven. 'Zij die niet in de konden komen, trokken uit macht aan de boorden, zoda schepen omsloegen. Zodra deg in de schepen dit gewaar wer hakten ze hen de vuisten af, da hesen ze de zeilen en voeren te (...) Het was een hele toer or de schepen te komen, want woeste Friezen gingen tot hun vels de zee in en bevochten aldu Henegouwers. Ze doodden en dronken enkele en ze maakten meester van de baardzen en h bôten, zodat deze vergingen er erin zaten, omkwamen.'

Tot hun navel de zee in! De I zen zijn te opportunistisch' on slag die nog tot 1498 de vrij voor hun gewest betekende, op wijze te herdenken. 'Het Rode is een van de mooiste uitzichtj ten van de Zuidwesthoek en er len hier in 1345 ongetwijfeld w ten hebben gestaan om de Holli se vloot – die al een poosje mooi weer voor Enkhuizen lag de gaten te houden. Ook kijken

Dissertatie werpt nieuw licht op ware strijdtonel in 1345

barkaties bij het Rode Klif of in de omgeving van Warns. De gedenksteen ligt op een plaats die helemaal niets met de slag te maken had.'

Tactische blunders van een na de verovering van Utrecht kennelijk overmoedige Willem IV en een afwachtende houding van Jan van Henegouwen waren er de oorzaak van dat de Friezen de bliksemanval op klooster en stad konden pareren. Willems eenheid werd in het

anders plaats

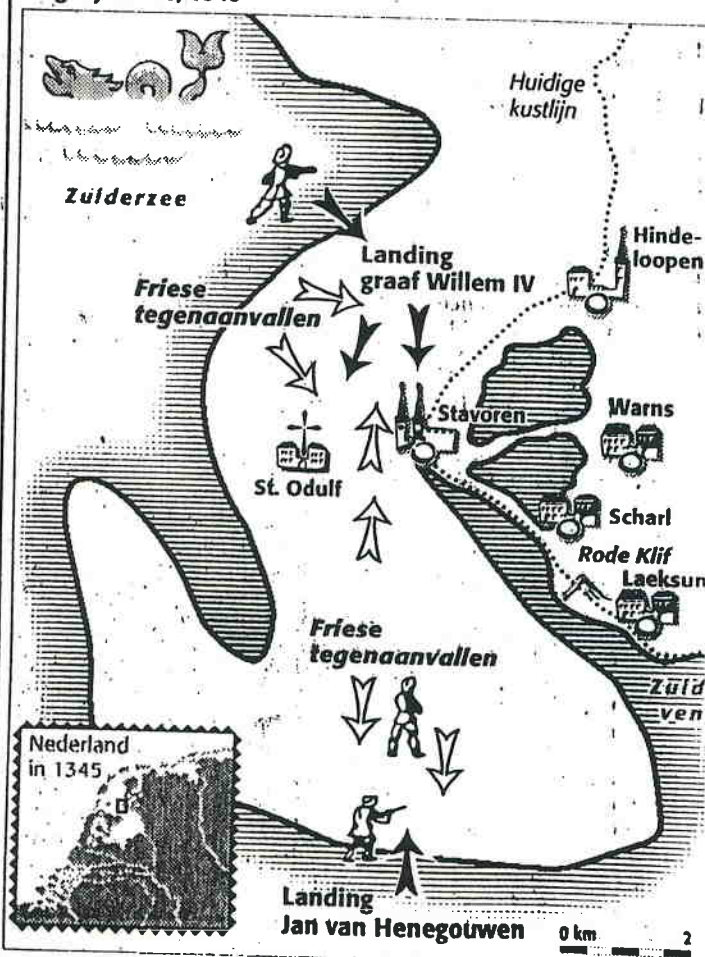
Volkskrant,
28 september 1996

hier vandaan uit op Stavoren en op een deel van het slagveld, ook al is dat net als het Sint Odulfklooster sinds 1345 door de zee verzwolgen', luidt het 'excuus' van de stichting.

Toch pleit De Graaf ervoor deze historische aberratie ongedaan te maken en de gedenksteen naar de dijk in Stavoren te verplaatsen. Wellicht draagt dat eveneens bij tot het einde van de beladenheid van de herdenking. De eersten die op het Rode Klif stonden, waren in 1942 de 'zwarthemden', het deel van de Fryske Beweging dat met de bezetter sympathiseerde vanwege de Duitse 'beloften' over de toekomst van Friesland in het Derde Rijk. En meer recentelijk wordt de herdenking door extreem-rechts aangegrepen voor een Friese variant op de Vlaamse IJzerbedevaart.

Misschien kan de spreuk worden vervangen door 'beter een levende hond dan een dode leeuw'. Want volgens de stichting geeft deze uitspraak uit Prediker (9:4) beter de hoop aan van een land en volk met een eigen taal en cultuur. Dat het verplaatsen van de zwerfkei niet zo moeilijk is bewees niet zo lang geleden 'Frijsteat Folgeren'. Deze oudjaarsclub uit Drachten stuntte rond de jaarwisseling van 1995 door de zware gedenksteen te stelen en op een rotonde te klink te zetten

Slag bij Warns, 1345

Politie houdt ter 'bescherming' zeven man aan

HOORN — De politie heeft in een woning in de Aletta Jacobsstraat in Hoorn gisteravond zeven jongens en mannen aangehouden, mede om ze te beschermen tegen een rivaliserende groep. Wat de aanleiding voor het conflict is geweest, bleef gisteravond onduidelijk.

Kort na negen uur werd een flinke politiemacht opgeroepen naar het winkelcentrum in de wijk Kersenboogerd te komen. Tegen de twintig politiemensen kwamen naar het station, omdat hier een van de twee groepen per trein zou arriveren. Een deel van de politiemacht had uit voorzorg een kogelvrij vest aangetrokken. Later arriveerden ook nog twee agenten met honden.

Ongeveer een uur lang werd de woning aan de Aletta Jacobsstraat door een aantal politieagenten aan voor- en achterzijde bewaakt. De vrees bestond dat de groep van ongeveer twintig jongeren die zich op het Betje Wolffplein had verzameld wraak wilde nemen op de groep die zich in de woning bevond. Op straat ging het verhaal dat de jongens in de woning een of twee meisjes uit de groep op straat zouden hebben lastiggevallen. Dit conflict zou op het station van Hoorn hebben plaatsgehad. Gisteravond was het niet mogelijk de verhalen bevestigd te krijgen bij de politie.

In de boeien

Uiteindelijk besloot de politie de jongens in de woning aan te houden, mede om te voorkomen dat het conflict uit de hand zou lopen. De groep op het Betje Wolffplein werd met honden op een afstand gehouden. Zes agenten gingen het woonhuis binnen, waar zeven personen in de boeien werden geslagen en met een arrestatiewagen afgevoerd naar het bureau. De groep jongeren op straat bleef nog geruime tijd op het Betje Wolffplein aanwezig.

NHD041096

Noord Hollands Dagblad, 5 oktober 1996

Mogelijk 'racistisch tintje' aan vechtpartij in Hoorn

Van onze verslaggever

HOORN — Van de tien personen die donderdagavond in de Hoornse wijk Kersenboogerd werden aangehouden, zal een nog onbekend aantal maandag worden voorgeleid aan de officier van justitie. Ze worden verdacht van openlijke geweldpleging. Het vermoeden bestaat dat er een racistisch tintje zit aan het conflict tussen twee rivaliserende groepen. De politie heeft dit nog in onderzoek.

De aangehouden personen variëren in leeftijd van 16 tot 35 jaar en zijn afkomstig uit Hoorn en Purmerend. Op het station in Hoorn ontstond donderdagavond een vechtpartij tussen twee groepen jongeren. Het betrof een groep van ongeveer twintig allochtone jongeren en een aantal 'gabbers', zoals de politie hen omschrijft. Het gaat hier om blanke jongens, die een bepaald soort kleding dragen en hun hoofd kaalscheren. Bij

hun arrestatie droegen enkele van hen overigens niet de sportkleding die van deze groep bekend is, maar militaire camouflagekleding. Ook hadden enkele van hen een zogeheten 'bomberjack' aan, met een Nederlands vlaggetje en andere tekens erop, die doorgaans duiden op rechts-extremistische sympathieën.

Wat de aanleiding voor de vechtpartij is geweest, is nog niet duidelijk. Drie jongeren uit de groep allochtonen hebben bij de politie aangifte gedaan van mishandeling. De groep 'gabbers' is na de knokpartij naar een woning in de Aletta Jacobsstraat in de wijk Kersenboogerd gegaan. De groep allochtone jongeren ging eveneens per trein naar het nabijgelegen Betje Wolffplein, met het voornemen de woning te 'bezoeken'.

De bewoonster belde de politie, omdat de vrees bestond dat het huis zou worden aangevallen. Tegen de twintig man poli-

tie kwam naar de buurt om de woning te bewaken en de andere groep op een afstand te houden. Hierbij werd gebruik gemaakt van honden en ook was een aantal agenten voorzien van een kogelvrij vest.

Mishandeling

Uiteindelijk werden in de woning aanvankelijk zeven mannen en later nog een man en een vrouw aangehouden. Ook in de groep allochtone jongeren werd een aanhouding verricht. Allen worden verdacht van mishandeling of openlijke geweldpleging.

Volgens politiewoordvoerder Peter van der Heiden gaat het om een 'ordinaire vechtpartij' waarbij vermoedelijk over en weer racistische opmerkingen zijn gemaakt. Onderzocht wordt in hoeverre racisme het motief voor de mishandelingen is geweest. De drie jongens uit de allochtone groep die aangifte hebben gedaan, liepen bij de vechtpartij blauwe plekken en striemen op. In de woning aan de Aletta Jacobsstraat trof de politie een aantal knuppels en messen aan. Onduidelijk is of hiervan bij de vechtpartij gebruik is gemaakt. Van der Heiden sluit niet uit dat in beide groepen meer arrestaties worden verricht.

Deal GroenLinks met CD in Haarlem wekt woede partij

Van onze verslaggever
Weert Schenk

HAARLEM

De knieval die GroenLinks in de Haarlemse gemeenteraad maakte voor de extreem-rechtse Centrumdemocraten (CD) heeft een landelijke dimensie gekregen. De handen van partijvoorzitter A. Harrewijn jeuken om in Haarlem de geloofwaardigheid van GroenLinks te herstellen door vice-fractievoorzitter N. Moeijes uit de raad te krijgen.

Het opzetje van de raadsfractie van GroenLinks om met de CD een besluit over een omstreden bouwplan te traineren, heeft binnen de afdeling al geleid tot tweespalt. Twee van de zes gemeenteraadsleden zijn inmiddels vrijwillig opgestapt. Moeijes, die het plan met de CD bedacht, blijft echter zitten.

Hoewel het afdelingsbestuur vindt dat Moeijes niet gehandhaafd kan worden, heeft ze toch het vertrouwen van de meerderheid van de leden. Vanwege die steun is het voor landelijk voorzitter Harrewijn niet mogelijk Moeijes voor te dragen voor roeyement. De bevoegdheden van het partijbestuur strekken zich niet verder uit dan het veroordelen van de gang van zaken in Haarlem. Harrewijn vreest dat zijn partij landelijk hinder ondervindt van de affaire.

De commotie begon drie weken geleden, tijdens een raadsdebat over de bebouwing van het voormalige Enschede-terrein. De tweekop-

pige fractie van de Centrumdemocraten was het eens met een voorstel om het besluit te vertragen, maar wilde dat niet steunen omdat het van GroenLinks kwam. Daarop trok Moeijes haar motie in en liet de SGP/GPV/RPF-fractie een vrijwel identieke motie indienen.

De andere partijen veroordeelden het politieke spel met de CD, omdat GroenLinks zich altijd fel heeft ver-

van extreem-rechts is bedreigd en geslagen.

Het tweede raadslid van GroenLinks gaf er vorige week de brui aan. H. Elmas vindt dat Moeijes zich door de Centrumdemocraten heeft laten chanteren. Toen de meerderheid van de leden niet het vertrouwen in Moeijes wilde opzeggen, trad Elmas af.

Fractievoorzitter K. Pelsser, die tijdens het raadsdebat ziek was, en de andere raadsleden van GroenLinks spreken van een collectieve *black-out* tijdens het raadsdebat. Om die reden dreigden ze, op Elmas na, ook op te stappen als Moeijes zou worden weggestemd.

Voorzitter Harrewijn meent echter dat Moeijes hoe dan ook uit de raadsfractie moet. 'Ze heeft een belangrijke fout gemaakt. En het levert het rare beeld op dat twee raadsleden vanwege de geloofwaardigheid opstappen, terwijl de eerstverantwoordelijke aanblijft.' Harrewijn zegt dat de crisis in Haarlem muurvast zit.

*'Raadslid liet
zich door
CD chanteren'*

zet tegen de aanwezigheid van extreem-rechts in de gemeenteraad. Tijdens de raadsvergadering erkende Moeijes een fout te hebben gemaakt en bood ze haar excuses aan. Maar het leed was al geschied.

Al vrij snel liet het GroenLinks-raadslid I. Schrijver weten haar zetel op te geven. Zij neemt het zichzelf kwalijk dat ze niet voldoende heeft geprotesteerd tegen de deal van Moeijes met de CD. Temeer omdat ze medewerker is van het Tweede-Kamerlid Tara Varma, die volgens haar ooit door aanhangers

Zwolse Courant

DINSDAG 8 OKTOBER 1996

Lelystedeling slaat raadslid gebroken neus

LELYSTAD (ANP) - Het gemeenteraadslid G. Bus van de Burgerpartij Nederland in Lelystad heeft bij een vechtpartij een gebroken neus opgelopen. De politicus heeft bij de politie aangifte gedaan van mishandeling.

De verdachte, een 56-jarige Lelystedeling, heeft tegenover de politie verklaard dat Bus zijn vrouw discriminerende opmerkingen naar het hoofd slingerde. Bus zou bovendien zelf begonnen zijn met slaan.

De politie stelt een onderzoek in.

Interne twisten vormen tijdbom onder voortbestaan rechts-radicalen partij

Dagen CP'86 lijken geteld

Zwolsche Courant

14 OKT. 1996

(Van onze redactie binnenland)

ROTTERDAM - De extreem-rechtse partij CP'86 lijkt zijn langste tijd te hebben gehad. Interne twisten vormen een tijdbom onder het voortbestaan. Een harde confrontatie tussen de verschillende stromingen in de partij is onvermijdelijk nu het dagelijks bestuur ook het Haagse gemeenteraadslid S. Mordaunt wil royeren.

De crisis in de Nationale Volkspartij/CP'86 kwam vorige week zondag aan het licht toen bleek dat het hoofdbestuur het Rotterdamse raadslid M. Freling had geroyeerd vanwege zijn sympathie voor het neonazisme.

Al geruime tijd botert het niet tussen de radicale vleugel onder leiding van Freling en een groepje gematigden. Onder de laatsten moeten ondermeer het voormalige bestuurslid T. Mudde en de raadsleden M. de Boer (Rijswijk) en M. Hoogstra (Spijkenisse) worden gerekend.

Met name De Boer en Hoogstra voeren al geruime tijd binnen de partij oppositie tegen Freling. Volgens hen is Freling veel te radicaal.

Onder aanvoering van Freling is de Rotterdamse kring van CP'86 sterk geradicaliseerd maar vooral ook gegroeid. Daardoor steeg hij ook in de partij in aanzien.

Fusie

Het sluimerend conflict tussen de radicale vleugel en de groep Hoogstra/De Boer/Mudde is vooral door de mislukte fusiebesprekingen met de CD van Janmaat opgelaaid. Freling steunde het plan om samen te gaan met de CD; Hoogstra en De Boer wezen het af. Door het afblazen van de fusie werd de positie van Freling verzwakt. Hij verloor de strijd om een plaats in het dagelijks bestuur van de partij van De Boer.

De tegenstanders van Freling grepen vorige week de kans om hem definitief uit te schakelen. De aanleiding vormde een uitzending van het tv-pro-

gramma Netwerk waarin een foto werd getoond waarop het Rotterdamse raadslid de Hitlergroet brengt. Ook werd de contacten van Freling met enkele Duitse neonazi's belicht. De Boer en Hoogstra kregen in het hoofdbestuur wel genoeg steun om Freling aan de kant te zetten.

De zogenaamde gematigden zijn echter minstens zo radicaal. Ze zijn actief in de Klu Klux Klan. Ook Mudde is in feite extremer dan hij zich voordoet. Hij heeft goede banden met onder meer de Libische leider Ghadafi en de International Third Position, een internationaal opererende extreem-rechtse beweging.

De machtsstrijd tussen de 'gematigden' en de radicale vleugel van CP'86 is nog niet gestreden. Freling heeft aangekondigd samen met Mordaunt een ledencongres te organiseren op 2 november. De Rotterdammer is daarvoor al op grote schaal medestanders aan het werven.

De kans is echter groot dat de 'gematigden' zich niet zullen laten zien op het congres, officieel omdat het een illegale bijeenkomst zou zijn dat niet door het dagelijks bestuur is gesanctioneerd. Maar ook de angst voor een gewelddadig treffen speelt ongetwijfeld een rol.

Het lot van de partij lijkt hiermee bezegeld. De meest waarschijnlijke uitkomst van het congres is dat de CP'86 uiteen valt in twee kampen en dat beide groepen de partijnaam opeisen. Dat leidt dan ongetwijfeld tot een lange juridische strijd.

Bittere tijden

"Sieg heil!" klinkt het op de cassette. Terwijl Machteld de Bruyn vertelt dat ze al de hele ochtend dreigtelefoontjes krijgt, geeft de ober van het café in het Vlaamse Lier door dat er telefoon is voor haar. Als ze weer zit, zegt De Bruyn: "Het was mijn moeder. Ze zijn onderweg, voor zes uur ben ik dood."

Enige tijd later schuift een magere, nerveuze vrouw aan een tafel tegenover ons die de blik van De Bruyn probeert te vangen. Het is haar moeder. Ze herhaalt de anonieme boodschap die haar door de telefoon is meegedeeld. "Ga dat bandje even halen," gebiedt De Bruyn. Even later keert haar moeder zichtbaar overstuur terug. "Ze stonden voor onze deur," zegt ze, "en ze zijn me hier naartoe gevolgd."

In de beschrijving van de twee achtervolgers herkent De Bruyn fractiemedewerkers van het Rotterdamse CP'86-raadslid Martijn Freling. Ze beent naar de telefoon. "Ik ga Freling zeggen dat hij hiermee moet ophouden."

Op de cassette die haar moeder heeft meegebracht blijkt, op wat geforceerd gehijg na, niets te staan. "Ik sta doodsangsten uit," zegt De Bruyns moeder.

"Ze weten waar mijn zwaar gehandicapte zoon werkt, ze weten wat mijn inkomen is. Ik heb tegen Machteld gezegd: 'Met dat TV-interview (voor *Netwerk*-red.) heb je je doodvonnis getekend.'"

"Freling slaapt nog, maar het is allemaal intimidatie," zegt De Bruyn tegen haar moeder. "Daar moet je niet bang voor zijn. Ga maar naar huis."

Het is de merkwaardige aanloop tot een urenlang interview waarin De Bruyn, die zich tegenover burgemeester Peper voordeed als infiltrante in extreem-rechts, zware beschuldigingen uit tegen CP'86. Bewijs levert ze niet, dat zou bij de Bijzondere Opsporings Brigade (BOB) in Leuven en Brussel liggen.

Of dit voorval in scène is gezet of niet, het ligt wel in de sfeer waarin de meest extreme vleugel van CP'86, de afdeling onder Martijn Freling, opereert. In opdracht van Freling ontfutselde Machteld de Bruyn in de fractiekamer van CP'86 in Rotterdam met een smoes het geheime telefoonnummer van wethouder/loco-burgemeester Simons aan een fractiemedewerker.

Wallage. Ze gaf het nummer aan Freling. "Hij zei: 'We zullen eens een geintje met Simons gaan uithalen.' Daarna verliet hij de fractiekamer," zegt De Bruyn. Freling ontkent dat hij dat heeft gezegd.

Simons kreeg vervolgens zo'n 190 anonieme dreigtelefoontjes van Rende van de Kamp, een CP'86-kaderlid uit Gelderland: "Hans, zijn de kinderen al thuis?" Nadat De Bruyn haar daad had bekend aan de politie, zette burgemeester Peper CP'86 uit de fractiekamer. De rechter oordeelde echter dat er onvoldoende bewijs was dat de telefoontjes uit de fractiekamer van CP'86 kwamen. Knarsetandend moest het stadhuis toezien hoe Freling zijn werkplek 17 september weer innam. De gemeente Rotterdam is in hoger beroep gegaan.

Simons werd het slachtoffer van CP'86 omdat hij René van Tubergen, Frelings fractiemedewerker, drie maanden de toegang tot het stadhuis had ontzegd. Van Tubergen, een grote, brede skinhead met een getatoeëerde spin in zijn nek, had wethouder Meijer een paar harde klappen tegen het hoofd gegeven. De Bruyn beweert dat Van Tubergen opdracht had gekregen van Freling. "Hij zei: 'Leer Meijer maar eens een goed lesje, zodat hij weet dat hij niet moet spotten met ons.'" Dit ontkent Freling ook. De zaak tegen Van Tubergen moet nog voorkomen.

De rol van Machteld de Bruyn is uiterst dubieus. De 'infiltrante' raakte werkelijkheid verzeild in de wereld van extreem-rechts door haar relatie met CP'86-lid Hendrik Noordhoek. Zeker is dat ze regelmatig bij Freling thuis kwam, die ze "privé heel lief, maar politiek een tweede Hitler" noemt. Maar over haar verhalen over aanslagen en wapenopslagplaatsen zegt de speciale afdeling van de BOB: "Slechts twintig tot dertig procent klopt. Hij zit niet in de grote geheimen en is weinig stabiel. Wij zijn van plan om contact met haar te verbreken. We hebben gemerkt dat extreem-rechts België haar mijdt omdat ze weten dat ze doorslaat. Ze mag wel voor haar veiligheid gaan uitkijken."

Op het stadhuis van Rotterdam zit de schrik er bij sommigen goed in. Het is de gang waar Meijer werd geslagen en waar de fractiekamer van CP'86 diende voorheen als opslagplaats voor stoelen, maar is na het incident opeens leeg. Aan de andere kant van de hal staat het kopieerapparaat, waar menigeen zich niet durft te vertonen wanneer fractiemedewerkers van CP'86 er briefpapier met Keltische kruizen staan te kopiëren.

"Als ik zie dat zij er staan, keer ik om. Ik voel me niet veilig wanneer Martijn Freling achter me staat. Wat Meijer is overkomen, kan mij ook overkomen," zeggen PvdA-raadsleden Kenneth Woei-A-Tsoi en Henk Oedairam, beiden van Surinaamse afkomst.

De Rotterdamse Anti Discriminatie Actie Raad (RADAR) adviseerde na de raadsverkiezingen in '94 tientallen politici hoe ze moesten omgaan met extreem-rechts partijen in de raad. Desondanks sloeg Woei-A-Tsoi tijdens een racistisch betoog van CD-fractievoorzitter Wim van Ginneken woede uit. Hij rukte de papieren uit diens handen. "Ik heb er geen spijt van," zegt Woei-A-Tsoi. "Ik heb veel positieve reacties gekregen van de allochtone en Nederlandse gemeenschap. Ze zijn verontrust en dat droge rationele debat appelleert aan hun gevoel. Soms denk ik dat een goede mep meer zoden aan de dijk zet, maar dat doe ik niet. Laat extreem-rechts maar in de fout gaan." De fractiekamer van de Stadspartij ligt ingeklemd tussen de CD, het heren toilet en CP'86. "Er stijgt weleens oer-Germaans gebrul op uit die kamer," zegt fractievoorzitter Manuel Kneepkens. "Ach, de CP'86-fractie is in

meer dan de nazi-rebellencub, het zijn subculturele irritanten. Die internationale contacten van Freling zijn ook allemaal rare eitjes, het blijft heel sektarisch. Je moet ze niet onderschatten, maar ook niet overschatten."

De gezworen vijand van CP'86 is GroenLinks. ODIN, de inlichtingendienst van CP'86, heeft op Internet de adressen en telefoonnummers van GroenLinks-politici gepubliceerd. Tweede-Kamerlid Tara Oedayraj Singh Varma werd vorig jaar twee keer gemolesteerd, vermoedelijk door rechts-extremisten.

"Een van de weinige dingen die ik van hen begrijp, is dat ze een bloedhekel aan ons hebben. Dat is namelijk volstrekt wederkerig," zegt Bea Kruse, fractievoorzitter van GroenLinks in Rotterdam. "Vanaf het begin zijn wij er duidelijk in geweest: die partij moet verboden worden."

Wethouder Herman Meijer, ook van GroenLinks, heeft vluchtelingen-, minderheden- en nieuwkomersbeleid in zijn portefeuille. "Ik kan me voorstellen dat ik een interessant doelwit ben voor CP'86," zegt hij droog over het incident met Van Tubergen. "Ik was vooral verbijsterd dat het gebeurde. Het ergste is dat het stadhuis tot een onveilige plek is gemaakt. Intern kloppen ze zich bij CP'86 volgens mij op de borst. Des te laffer is dat ze ontkennen dat het is gebeurd. Een beetje fascist zou daar toch prat op gaan."

Zondag 6 oktober werd Freling door het hoofdbestuur van CP'86 met onmiddellijke ingang geroyeerd. Het nieuws is lauw ontvangen op het stadhuis. "Freling dient het opgewarmde lijk van Adolf Hitler op," zegt Meijer. "Voor de meeste Nederlanders is dat niet bepaald aantrekkelijk. Het is ook antiek. Wat het aanricht, weet iedereen. Ik laat me niet gek maken door de pretenties van CP'86. Maar ik had liever gehad dat ze hun inspanningen met houten geweertjes op de hei zouden verrichten."

Waarom extreem-rechts uitgerekend in Rotterdam wortel heeft geschoten (CD en CP'86 hebben zes van de 45 zetels), weet Meijer wel: "Rotterdam is de armste grote stad van Nederland, meer dan een kwart van de bevolking is afhankelijk van een uitkering. Dat levert nogal wat ontevredenheid op." Het hele gemeentebestuur is er volgens Meijer op gericht om de levensomstandigheden van die groep te verbeteren. Niettemin ziet de wethouder

De sfeer in het stadhuis van Rotterdam is aan het verhard. Wethouder Meijer van vluchtelingenbeleid werd in de gang geslagen en locoburgemeester Simons ontving 190 dreigtelefoontjes. De agressie komt uit de hoek van CP'86, een partij die samen met de CD de op één na grootste politieke stroming in de Rotterdamse gemeenteraad is. Het is een club van extremisten die het liefst de tijden van Adolf Hitler doet herleven, en die daartoe een internationaal netwerk aan het opbouwen is. De grote vraag is: hoe gevaarlijk zijn ze? En: wat is er tegen extreem-rechts te doen? Door Hélène Schilders

Machteld de Bruyn gaf het geheime

telefoonnummer van wethouder Simons aan

Freling. Hij zei: We zullen eens een geintje met Simons gaan uithalen,' aldus De Bruyn

in de demonstraties van extreem-rechts wel gevaar: "Je kunt niet uitsluiten dat de tweede generatie allochtone jongeren de neiging krijgt om hard terug te slaan. Als je publiekelijk wordt beledigd, moet je tamelijk mild zijn, wil je niet pissig worden."

Directe aanleiding voor het roeyement van Martijn Freling was een uitzending van *Netwerk* met daarin een foto waarop Freling de Hitlergroet brengt. "CP'86 wil dat alle volkeren in hun eigen staat leven," legt Tim Mudde, lid van het hoofdbestuur, uit. "Wij zijn geen nationaal-socialisten, zoals Freling, die doelbewust streeft naar een groot-Germaans rijk. Wie zich niet aan onze politiek wil conformeren hoort niet in de partij thuis."

"Het bestuur van CP'86 heeft deze beslissing alleen voor de buitenwereld genomen," meent onderzoeker Jaap van Donselaar daarentegen. Hij schreef het boek *De staat paraat?* over de bestrijding van extreem-rechts in vijf Europese landen. "Binnen een partij als CP'86 lopen genoeg mensen rond die er zelf ook wel pap van lusten. Maar zo'n foto waarop Freling de Hitlergroet brengt, kun je tegen de buitenwereld niet meer afdoen als een kwade jongensstreek."

Openlijke nazistische uitingen kan CP'86 niet gebruiken nu de Hoge Raad naar verwachting begin volgend jaar uitspraak gaat doen of de juiste juridische procedure is gevolgd tegen CP'86. Als dat zo is, staat vast dat CP'86 een criminele organisatie is. Daarop zou een verbod op de partij kunnen volgen. Het roeyement van Freling heeft ook te maken met een interne machtsstrijd binnen CP'86. Volgens het Fascisme Onderzoek Kollektief (FOK) werd Freling te machtig binnen de partij. Behalve Tim Mudde wilden ook Marcel Hoogstra en Marc de Boer, lid van het hoofdbestuur en secretaris van

CP'86. Rijswijk, van Freling af. Zowel Freling als Hoogstra werven hun aanhang in Rotterdam en omgeving, maar Freling is daarin het meest succesvol. Qua radicaliteit doen Hoogstra en Freling niet voor elkaar onder. Een jaar geleden onthulde Vrij Nederland dat Marcel Hoogstra de leider is van de Ku Klux Klan in Nederland, die sinds 1994 bijeenkomsten heeft gehouden op de Maasvlakte, in de bossen bij Arnhem en Putte, en bij Spijkenisse. Martijn Freling stelde vervolgens binnen zijn partij aan de orde dat een lidmaatschap van twee organisaties verboden is. "Ik ken mensen bij de KKK die hebben mij verteld dat Hoogstra de leider was," zegt Freling. "Hoogstra is teruggetreden omdat zijn vrouw ertegen was. Marc de Boer heeft zijn functie overgenomen."

"Allemaal onzin," zeggen Hoogstra en De Boer. Maar het FOK zegt dat andere bronnen zijn die dit verhaal bevestigen.

Vrij Nederland drukte tevens een brief af die tijdens huiszoekingen bij de top van CP'86 op 14 september 1993 was gevonden. (De vondsten leidden tot het huidige proces tegen CP'86.) In de brief vraagt toenmalig voorzitter Wim Wijngaarden een collectief lidmaatschap voor CP'86 aan bij de KKK. Zo'n lidmaatschap is echter niet mogelijk.

Het Duitse TV-programma *Stern TV* zond begin '95 opnamen uit van de Ku Klux Klan in Europa. In München werden Stewart Mordaunt, vice-voorzitter van CP'86 en raadslid in Den Haag, en Martijn Freling gefilmd met een Amerikaanse coördinator van de KKK. Mordaunt -die ook ooit is betrappt op het geven van de Hitlergroet- verklaarde bovendien in de Duitse documentaire *Die Rückkehr Der Führer?* dat hij handen heeft met Combat 18 (naar de eerste en achtste letter van het alfabet: A(dolf) H(itle)). Combat 18 is opgericht door de British National Party met als doel het intimideren van politieke tegenstanders. Combat 18 heeft brand gesticht bij een boekhandel en antifascisten ernstig mishandeld.

Als partij onderhoudt CP'86 alleen structurele contacten met de Nationaal-democratische Partij Duitsland. Leider Günter Deckert werd vorig jaar in Duitsland veroordeeld voor ontkenning van de holocaust. De NPD, met 4000 leden, had in het verleden zetels in de Bondsdag en de Bundesländer, maar zit tegenwoordig stelselmatig onder de kiesdrempel.

Martijn Freling heeft bij de beroepscommissie van CP'86 bezwaar aangetekend tegen zijn roeyement en was tijdens het ter perse gaan van dit nummer samen met Stewart Mordaunt een ledenvergadering aan 't beleggen voor 2 november. "Als ik de meerderheid van de stemmen krijg, ben ik weer lid. Dat gaat me zeker lukken," zegt Freling zelfverzekerd. "Mordaunt, Teijn (CP'86-raadslid in Rotterdam-red.) en ik proberen de partij weer in handen te krijgen."

"Het voortbestaan van de partij hangt af van het feit of Frelings roeyement ongedaan wordt gemaakt," vult Mordaunt aan. "In Rotterdam hebben we twee zetels in de raad. Als die verdwijnen, valt de rest als dominostenen." Maar Tim Mudde reageert: "Freling maakt geen schijn van kans. Zijn aanhang wordt behoorlijk overdreven."

Omdat Mordaunt Freling steunt, moet hij zijn functie als vice-voorzitter waarschijnlijk neerleggen. Zondag 20 oktober vergadert CP'86 daarover. Een scheuring binnen CP'86 is onvermijdelijk, zegt het FOK. "Als Freling niet terugkomt, zal een groot deel van zijn Rotterdamse aanhang meegaan. Dat is funest voor de partij, want Rotterdam is de enige actieve afdeling. Blijft Freling, dan zullen Hoogstra, De Boer en Mudde het veld moeten ruimen. Het zijn allemaal kleine Führertjes die alleen hun eigen belang voor ogen hebben."

Die opstelling is er de oorzaak van dat een fusie tussen CD en CP'86 in mei mislukte. Voorzitter Henk Rutenberg verliet daarna CP'86. Met Nieuwe Revu praat Rutenberg voor het eerst sinds zijn vertrek over de kwestie. Vlak voor ons gesprek heeft hij zich aangemeld als lid van de CD, waarvan hij nu adviseur is. "Binnen CP'86 zijn ze allemaal jaloers op Janmaat omdat hij de leider is van de grootste rechtse partij en dat ook blijft," verklaart Rutenberg. "Ik heb gezegd: 'Willen jullie altijd padvindders blijven?' Als de fusie was doorgegaan, hadden we een rechtse partij gehad waarmee we echt invloed konden uitoefenen in de politiek. Dat is de grootste angst van de BVD. Daarom houdt die de partijen klein."

Een fusie was de enige overlevingskans voor CP'86, zegt Rutenberg. "Financieel is de partij uitgehold door het Openbaar Ministerie. De advocatenkosten en de boetes die we hebben gekregen, liepen in de tienduizenden guldens. Als je weet dat we al problemen hadden om 15.000 gulden voor de advocaat op te hoesten, kun je nagaan hoe we ervoor stonden. Voor de komende verkiezingen zijn er geen vooruitzichten."

Martijn Freling (32) woont in Rotterdam met zijn Duitse vriendin en zoon-tje. Zijn vader, een homoseksuele kapper, en zijn moeder weigeren over hun zoon geïnterviewd te worden omdat ze niets met zijn activiteiten te maken willen hebben.

Op vijftienjarige leeftijd werd Freling lid van de Nederlandse Volks Unie. "Het hele bestuur wilde hem op staande voet eruit gooien," herinnert Jo Glimmerveen zich. "Er waren steeds moeilijkheden omdat hij toen al streber was." In 1983 richtte Freling het Aktiefront Nationaal Socialis (ANS) op. Een jaar later werd hij veroordeeld tot drie maanden cel voor mishandeling en diefstal. Na zijn straf te hebben uitgezeten, vertrok hij naar Duitsland waar hij werkte voor de inmiddels verboden neonazi-partij National Offensive. In Duitsland heeft Freling veel nieuwe methodes geleerd zoals de aanpak van antifascisten en het voeren van straatacties. Drie jaar geleden keerde hij terug naar Nederland en sloot zich aan bij CP'86.

Sinds Martijn Freling twee jaar geleden werd gekozen in de gemeenteraad is de Rotterdamse afdeling van CP'86 aanzienlijk radicaler geworden. Onder Freling werden er veel internationale contacten gelegd.

- De Duitse neo-nazi Stefan Wiesel is een goede vriend van Freling. Hij logeert ook regelmatig bij hem. Hij was lid van de inmiddels verboden Duitse Freiheitliche Arbeiter Partij (FAP). Wiesel wordt financieel gesteund door de neo-nazi Ernst Zündel, sinds 1958 woonachtig in Toronto, die in Duitsland een aantal malen is veroordeeld voor ontkenning van de holocaust. De minister van Immigratie in Ottawa probeert Zündel het land te krijgen omdat hij als een staatsgevaar wordt beschouwd. Wiesel zou 'ambassadeur' worden van Zündel in Duitsland maar, zegt het FOK: "Hij moddert maar wat aan. De positie van Wiesel wordt in Nederland scherp kritisch overschat en daar maakt Freling dankbaar gebruik van."

Volgens CP'86-spijtoptant Michel Voosen uit Hoogvliet is een groot deel van het verkiezingsmateriaal van CP'86 in 1994 betaald door Wiesel. Wiesel heb de telefoongesprekken tussen Wiesel en Freling gehoord. Wiesel zou ook voor zorgen dat het materiaal in Duitsland werd gedrukt. De extreemrechtse partijen die in Duitsland verboden zijn, proberen via Freling aan de grond te krijgen in Nederland. Wettelijk is het toegestaan om verkiezingscampagnes met buitenlands geld te financieren.

Voosen beweert tevens dat Freling een postbusnummer had, van waaruit stickers en T-shirts met haken- en Keltische kruizen verkocht.

- Freling is gesignaleerd in gezelschap van de Franse nazi Michel Fâc. Fâc is Friedrich Busse, voormalig voorzitter van de FAP, maar die contacten zijn zeer incidenteel.

- Freling is de oprichter van de Nederlandse afdeling van de NSDAP - een Amerikaanse neo-nazi-organisatie die goed bij kas zit. In het juli/augustus-nummer 1994 van *The New Order*, het krantje van de NSDAP, wordt Freling onder de kop 'Overwinning in Rotterdam!' gefeliciteerd met zijn zetel in de raad. In de krant staan advertenties voor stickers met halve kruizen en teksten als *'Fight Crime... DEPORT NIGGERS'* en *'Want NUKES IN ISRAEL'*.

- Op verzoek van de Duitse justitie deed de Nederlandse politie in juni 1995 huiszoeking bij Martijn Freling. Hij werd verdacht van medeplichtigheid aan het oprichten van de terroristische organisatie *Eine Bewegung Waffnen*. Deze bereidt aanslagen voor om een 'neonazistische revolutie' te brengen.

Freling een bekwaam organisator met veel internationale contacten: Hij heeft een behoorlijk deel van zijn aanhang goed in de hand, inclusief de gewelddadige figuren'

ontketenen. "Freling is waarschijnlijk een van de oprichters," zegt het FOK. "Hij zit er in elk geval tot over z'n oren in."

• In 1994 gaf Freling tijdens de begrotingsbehandeling in de Rotterdamse raad toe dat hij contacten onderhoudt met de National Alliance, een soort denktank die redelijk goede banden heeft met het Invisible Empire, de grootste Ku Klux Klan-organisatie. "Of Freling structurele contacten met de NA heeft, is niet duidelijk," zegt het FOK, "maar William Keller, leider van de NA, is een aantal keren bij Freling op bezoek geweest. Toen Freling zijn fractiekamer weer in gebruik nam, waren er twee leden van de NA aanwezig, onder wie waarschijnlijk Keller." Ook Wiesel was die dag van de partij.

De connecties van Freling en andere CP'86-leden wekken de indruk dat er sprake is van een internationaal netwerk van neonazi's. Maar van een centraal gecoördineerd netwerk is geen sprake, zegt onderzoeker Jaap van Donselaar. "Het zijn vrienden van vrienden. Ik denk dat het er veel knulliger aan toegaat dan men denkt."

Hoewel politieke invloed Freling op lokaal niveau niet interesseert, zegt Ruitenbergh, zijn velen het erover eens dat hij op een ander vlak gevaarlijk is. Het FOK: "Freling is een bekwaam organisator met veel internationale contacten die een behoorlijk deel van zijn aanhang goed in de hand heeft, inclusief de gewelddadige figuren. Je kunt beslist niet tegen Nederland zeggen: 'U kunt rustig weer gaan slapen.'"

Twee van Frelings gevaarlijkste vrienden zijn de Groninger Eite Homan, leider van het ANS, en de Arnhemmer Constant Kusters, in 1995 geroyeerd door CP'86, maar inmiddels op persoonlijke titel in de deelraad van Rotterdam-Delfshaven. "Kusters is ronduit gewelddadig," zegt het FOK. "Als je gezicht hem niet aanstaat, slaat hij de tanden uit je mond. Hij is betrap op het bezit van vuur- en andere wapens."

Het FOK omschrijft Homan als 'politiek en fysiek gevaarlijk': "Hij loopt vrijwel altijd gewapend rond met een mes of een wapenstok, en is zonder meer in staat tot geweld." Het ANS, een knokploeg, werd genoemd in het onderzoek naar de aanslag op het Spijkenisser GroenLinks-raadslid Cornélie van Overbeeke in januari. Onder haar auto waren twee molotov-cocktails bevestigd. Het onderzoek is voorlopig stopgezet wegens gebrek aan aanwijzingen.

Kusters en Homan hebben samen de Fundamentalistische Arbeiders Partij opgericht, die het erfgoed van Hitler en Kadaffi uitdraagt en wordt genoemd als de nieuwe partij voor het radicale deel van CP'86.

Ook heeft Kusters met Joop Glimmerveen recent de Nederlandse Volk Unie nieuw leven ingeblazen. De NVU is van plan om deel te nemen aan de volgende raads- en Tweede Kamerverkiezingen. Martijn Freling heeft Glimmerveen al benaderd: "Ik wil met hem afspreken dat we bij de volgende verkiezingen in verschillende plaatsen deelnemen, zodat we niet tegen elkaar aantreden."

Glimmerveen ("Ik ben altijd een bewonderaar van Hitler geweest") wil een groot-Duits rijk tot stand brengen. "Door mijn vriend Kusters ben ik een voorstander geworden van een aaneengesloten internationale politiek organisatie," zegt de 66-jarige nazi. "Die mogelijkheid is er nu. De tijd is veranderd."

Er moeten dringend juridische maatregelen worden genomen, zegt onderzoeker Van Donselaar, al lijkt het niet altijd zo: "Het geweld van extreem rechts is, als je het vergelijkt met de ons omringende landen, beperkt. Van geregisseerde aanslagen is hier geen sprake. Maar je moet je niet rijk rekenen, want het aantal gewelddadige voorvallen, inclusief bekladdingen, gestegen van tweehonderd in '92 naar duizend in '94. Bovendien haalde CD en CP'86 tijdens de laatste raadsverkiezingen in '94 in de vier grote steden samen elf procent van de stemmen, 10.000 stemmen meer dan de CDA. Zestig procent van de allochtonen voelt zich bedreigd, waarvan veertig procent ernstig bedreigd. Dat is slecht voor de integratie. Ondertussen denken we dat het wel meevalt met extreem-rechts in Nederland. Die gelidelijke gewinning, dat is pas gevaarlijk."

Van Donselaar is voorstander van een verbod op CP'86: "Je voorkomt erin elk geval een aantal uitingen van extreem-rechts mee. Ze kunnen niet deelnemen aan verkiezingen, ze krijgen geen zendtijd, ze mogen niet demonstreren. Extreem-rechts ban je niet uit, maar door de naamsbekendheid van partijen weg te halen, reduceer je het verschijnsel behoorlijk. Ik ken niemand, behalve Janmaat, die op zijn eigen naam een zetel zou halen." RADAR beschouwt een verbod op CP'86 echter niet als een afdoende oplossing. "Er staat zo weer een andere partij op." Martijn Freling bevestigt dit: "Dan gaan we verder als de Nationale Volkspartij met een ander dagelijkse bestuur."

Henk Oedairam van de Rotterdamse PvdA-fractie pleit daarom voor versnagende maatregelen. "Niet alleen moeten alle extreem-rechtse partijen worden verboden, ze moeten ook financieel worden ontmanteld."

Maar RADAR zegt: "Het enige dat helpt, is mensen laten zien wat voor partij CP'86 werkelijk is. Als je op extreem-rechts stemt omdat je 's avonds bang bent op straat, is het goed om te weten dat het juist de mensen van CP'86 zijn voor wie je angst moet hebben." •

Oud-voorzitter CP'86 door Janmaat met open armen ontvangen

Ruitenbergh werkt aan come-back

(Van één onzer verslaggevers)

ZWOLLE - De extreem-rechtse politicus Henk Ruitenbergh wil terugkeren op het politieke toneel. De oud-voorzitter van CP'86, die vlak voor de zomer ook uit de Zwolse gemeenteraad stapte, is voor de Centrum Democraten lid geworden van een commissie, met de partij die hem onlangs royeerde onderhandelingen over een fusie gaat voeren. Bovendien hoopt Ruitenbergh over twee jaar in de Zwolse raad terug te keren. Bij de verkiezingen van 1998 wordt hij namelijk lijsttrekker van de CD.

Hans Janmaat, de onbetwiste leider van de Centrum Democraten, heeft Ruitenbergh met open armen ontvangen.

Op zaterdag 24 februari liep hij al broederlijk zij aan zij met de Zwollenaar tijdens de omstreden demonstratie van extreem rechts, die in de Overijsselse hoofdstad werd gehouden. Ruitenbergh was toen nog voorzitter van CP'86 en probeerde zijn partij samen met nog enkele andere rechtse splintergroeperingen de CD van Janmaat binnen te loodsen.

Die poging liep op een jammerlijke mislukking uit en betekende meteen het einde van de politieke carrière, die Ruitenbergh hoopte te maken. Janmaat had hem namelijk een tweede plaats op de kandidatenlijst voor de kamerverkiezingen in 1998 in het vooruitzicht gesteld. Aan de carrière in de lokale

• Henk Ruitenbergh:...volledig afgeknapt.

Foto Frans Paalman

Zwolse politiek maakte Ruitenbergh zelf een einde door vlak voor de zomer in een kort briefje aan burgemeester Jan Franssen zijn aftreden als raadslid aan te kondigen. Volgens Ruitenbergh had dat niets met de moeilijkheden binnen CP'86 te maken. 'Als raadslid was ik volledig afgeknapt. Mijn collega's in de raad hebben me als een stuk oud vuil behandeld. Door iedereen werd ik genegeerd. Maar een keer of vier ben ik 's avonds wel gebeld door raadsleden die mij vroegen of ik de motie van hun fractie wilde steunen. De volgende dag zagen ze mij echter niet staan. Ik weet dat ze bij de gedachte dat ik hun namen wel eens zou kunnen noemen kippenvel krijgen. Kotsmisselijk word ik van zulke lui'.

Alleen in het begin van zijn raadslidmaatschap heeft Ruitenbergh commissievergaderingen bezocht. 'De stoel naast mij bleef altijd leeg. Tijdens een bezoek aan partnerstad Lünen kwam niemand mij vertellen, dat het gezelschap naar de kegelbaan ging en bleef ik alleen achter in het hotel. De andere raadsleden hebben mij niet als mens behandeld en dat vind ik beschamend. Het heeft mij allemaal ook flink aangegrepen, want zelf zit ik heel anders in elkaar', aldus Ruitenbergh.

Invloed

Het extreem rechtse raadslid was bovendien tot het besef gekomen, dat zijn invloed op de Zwolse politiek vrijwel te verwaarlozen was. 'Onder een

motie of amendement moet twee namen staan. Niemand zou dat met mij willen. Bovendien had ik geen enkele achterban in Zwolle. Johan van Enk, tweede op de lijst, keerde de politiek de rug toe toen werd ontslagen omdat hij van CP'86 was. De nummers drie Lemmers heb ik na raadsverkiezingen nooit meer teruggezien'.

Maar de doorslag om het raadslidmaatschap op te geven, zijn volgens Ruitenbergh bedreigingen geweest. Na aan zijn adres - 'tien tot vijftien stonden er dagelijks op mijn antwoordapparaat, variërend van het in brand steken van mijn huis tot het vermoorden van mijn hele familie; ik raakte er niet van onder de indruk - maar aan dat van familie deden. 'Dat was de bekende druppel', aldus Ruitenbergh.

Ruim twee weken geleden heeft de Zwollenaar zich aangemeld als lid van de CD, kort nadat de CP'86 hem had geroyeerd. Janmaat wist meteen een aardig baantje voor Ruitenbergh, het lidmaatschap van de fusiecommissie. Bang om een nieuw raadslidmaatschap in Zwolle wederom op een nachtmerrie uit zal lopen, heeft Ruitenbergh niet. 'Bij verkiezingen van 1998 komt de CD met een lijst, waar minimaal de namen van vijf à zes mensen op staan. Bovendien weet ik zeker, dat we met minstens twee man in de raad zullen komen. Kan ik uiteindelijk zien wat ik als raadslid waard ben'.

1. Inleiding

Naar aanleiding van de brief van de minister van Binnenlandse Zaken van 5 juni 1996 inzake de bestaande wet- en regelgeving met betrekking tot het betogingsrecht (Kamerstukken II 1995/96, 24 400 VII, nr. 45) heeft de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken gevraagd om een notitie waarin enkele onderwerpen in het kader van het optreden tegen extremistische groeperingen in samenhang met elkaar worden behandeld. Genoemd worden de wachteleidproblematiek, het partijverbod, mogelijkheden tot ontzetting van het kiesrecht en de zendtijdbeperking. In de hiernavolgende paragrafen zullen genoemde onderwerpen aan de orde komen. Teneinde de samenhang zichtbaar te maken zal eerst het algemene kader worden geschetst waarin genoemde onderwerpen dienen te worden bezien.

2. Algemeen kader: racismebestrijding in een democratische rechtsstaat

Het begrip democratische rechtsstaat bergt verschillende, voor de Nederlandse samenleving, elementaire beginselen in zich, die in concrete situaties op gespannen voet met elkaar kunnen staan. Optreden tegen extremistische groeperingen is daar een voorbeeld van.

Van een democratische rechtsstaat kan pas met recht worden gesproken als iedereen, ongeacht zijn godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, of anderszins gelijke rechten en plichten tegenover de overheid heeft. Ideeën gebaseerd op ongelijkheid op grond van ras of anderszins zijn in strijd met de beginselen van de democratische rechtsstaat en derhalve verwerpelijk. Bestrijding van racisme is dan ook een van de speerpunten van het minderhedenbeleid. Ontoelaatbare uitingen, zoals beledigende en tot rassenhaat aanzettende uitingen, moeten worden gestraft. In de Contournota heeft het kabinet erop gewezen, dat mensen die worden gediscrimineerd zich niet geaccepteerd zullen achten als volwaardige medeburger en daardoor geremd zullen zijn in hun bereidheid snel te integreren in de Nederlandse samenleving. Een effectief antidiscriminatiebeleid acht ik alleen daarom al van groot belang voor de bevordering van de integratie en het voorkomen van marginalisering van leden van etnische groepen.

Daartegenover staat het volgende. Het is mijn stellige overtuiging dat een goed functionerende democratische rechtsstaat over voldoende veerkracht beschikt om aan andersdenkenden dezelfde ruimte te geven als aan gelijkgezinden. Belangrijke pijlers voor het goed functioneren van de democratie zijn de mate waarin grondrechten die de politieke participatie waarborgen - zoals het kiesrecht, de vrijheid van meningsuiting, het recht van vergadering en het recht van vereniging - worden geëerbiedigd en een systeem dat de mogelijkheid tot politieke participatie optimaliseert. Sinds lang vervullen de politieke partijen in de Nederlandse samenleving een belangrijke rol in dat systeem. Ze vormen een onmisbare schakel tussen burger en de politiek. Dat betekent dat het goed functioneren van de democratische rechtsstaat in de Nederlandse situatie niet alleen afhankelijk is van de mate waarin de grondrechten worden geëerbiedigd, maar ook van de mate waarin politieke partijen onbelemmerd kunnen functioneren. In hoeverre politieke partijen voldoende ruimte hebben om te kunnen functioneren is direct gerelateerd aan de mate waarin hun politieke grondrechten worden geëerbiedigd. Dat wil niet zeggen dat deze grondrechten zwaarder wegen dan andere grondrechten en ook niet dat geen enkele van overheidsweg opgelegde belemmering in het functioneren van politieke partijen geoorloofd is, maar wel dat - getuigd op de invloed die de beperking op het functioneren van de democratische rechtsstaat als geheel kan hebben - de beperkende c.q. belemmerende maatregelen zeer zorgvuldig moeten worden afgewogen tegen het daarmee gediende belang.

De in deze notitie aan de orde zijnde maatregelen hebben met elkaar gemeen dat aan het doen van strafbare discriminatoire uitingen, naast strafrechtelijke consequenties, ook consequenties worden verbonden die

ofwel een politiek grondrecht beperken, ofwel anderszins het functioneren van de desbetreffende politieke partij belemmeren. Daarmee raken genoemde maatregelen in meerdere of mindere mate aan de wortels van ons democratische stelsel.

De cruciale vraag is hoe ondemocratisch gedachtengoed kan worden bestreden zonder dat de in dat kader te nemen maatregelen zelf op gespannen voet komen te staan met de principes van de democratische rechtsstaat en daarmee de veerkracht van ons democratische stelsel ondermijnen. Dit dilemma is inherent aan de beginselen van de democratische rechtsstaat en valt niet in zijn algemeenheid op te lossen. Bij de afweging tussen de verschillende rechtsgoederen is grote zorgvuldigheid geboden. Proportionaliteit en effectiviteit zijn daarbij sleutelwoorden. Hieronder zal per onderwerp worden aangegeven welk standpunt ik inneem en welke afwegingen daarbij een rol hebben gespeeld.

3. Het partijverbod

Artikel 20 boek 2 BW

Op grond van artikel 20 boek 2 van het Burgerlijk Wetboek kan een rechtspersoon, waarvan de werkzaamheden of het doel in strijd zijn met de openbare orde, op vordering van het openbaar ministerie verboden worden verklaard en ontbonden. Dit artikel is ook van toepassing op politieke partijen. In de discussie die het toenmalige kabinet tijdens de totstandkoming van dit artikel met de beide kamers hierover heeft gevoerd, zijn twee hoofdlijnen te onderscheiden. Enerzijds is gesteld dat het aanzetten tot haat en uitingen die verboden discriminatie inhouden, moet worden aangemerkt als strijdig met de openbare orde, indien dit handelen ernstig is en een structureel karakter heeft. Anderzijds is benadrukt dat voor de inzet van dit middel ten aanzien van politieke partijen de grootst mogelijke terughoudendheid moet worden betracht. Het verbieden van politieke partijen raakt immers de wortels van ons democratische stelsel. Een verbod en ontbinding van de partij betekent niet alleen dat de partij definitief failliet is als subsidie en zendtijd verliest, dat deelneming aan de voortzetting van de partij strafbaar is gesteld (artikel 140 Sr) en dat de naam van de partij niet meer voorkomt in het register van de Kiesraad. Het betekent dat de partij in het geheel niet meer bestaat, niet voor het rechtsverkeer en niet voor het "politieke verkeer". Daarmee wordt het functioneren als politieke partij tot nul gereduceerd. De toepassing van dit middel in dit kader is daarom alleen aangewezen, indien de rassendiscriminatie of de bevoordering daarvan zodanige vormen aanneemt dat er sprake is van stelselmatige, zeer ernstige verstoring van het democratische proces (vergelijk het antwoord op de vragen van het lid Rehwinkel (PvdA) over het arrest van de Hoge Raad met betrekking tot de vereniging Centrumdemocraten, Handelingen 1995/96, Aanhangsel 1303).

4. Stopzetting van subsidie aan politieke partijen en intrekking van de zendtijd

Een politieke partij draagt - gezien haar functie in de samenleving - een grote verantwoordelijkheid voor haar uitlatingen. Indien zij bij het doen van uitlatingen de grenzen van het in Nederland toelaatbare overschrijdt, worden - getuigd op deze verantwoordelijkheid - naast de strafrechtelijke consequenties, ook consequenties voor het functioneren van de partij noodzakelijk geacht. Op dit moment is het alleen mogelijk een partij te verbieden. In paragraaf 3 is betoogd dat dit een uiterste middel is, dat zeer restrictief dient te worden ingezet. Een stopzetting van de subsidie en intrekking van de zendtijd voor een bepaalde tijd daarentegen geeft aan de partij en haar eventuele kiezers een duidelijk signaal dat de grens van het toelaatbare is overschreden, zonder dat haar het functioneren in een te ver gaande mate wordt beperkt. Een veroordeelde partij wordt zo de mogelijkheid geboden haar gedragslijn bij te stellen. Doet zij dit niet, dan kan alsnog - in het uiterste geval - worden overgegaan tot ontbinding

Het Verdrag tot uitbanning van rassendiscriminatie biedt voor deze aanpak, ruimte. In de aanhef van artikel 4 van het verdrag wordt de lidstaten opgedragen organisaties die tot rassendiscriminatie aanzetten en dit in de hand werken te verbieden "met inachtneming van de beginselen vervat in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en van de rechten die uitdrukkelijk worden genoemd in artikel 5 van dit verdrag". Deze rechten betreffen onder andere het kiesrecht, de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van vergadering en vereniging en de vrijheid van geweten. Met het in paragraaf 3 geschetste toepassingsbereik van artikel 20 boek 2 BW is aan deze verplichting een juiste en evenwichtige uitvoering gegeven. Artikel 2, eerste lid, onderdeel b, van dit verdrag verplicht tot het onthouden van steun aan organisaties die rassendiscriminatie toepassen. In de aanhef van dit artikel ontbreekt de verwijzing naar de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en de grondrechten. Het verdrag verplicht derhalve eerder tot het onthouden van steun aan een organisatie dan tot het verbieden van een organisatie.

In het licht van het bovenstaande is in de notitie "positie en subsidiëring politieke partijen" (Kamerstukken II 1995/96, 24688, no. 1) dan ook aangekondigd dat het kabinet voornemens is een wettelijke grondslag te creëren om politieke partijen die onherroepelijk zijn veroordeeld wegens discriminatoire uitingen (artikelen 137 c tot en met g, in samenhang met artikel 57 Sr) tijdelijk de subsidie en de zendtijd te ontnemen. Uit het overleg met de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken over deze notitie is gebleken dat dit voornemen door de meerderheid van de kamer wordt gesteund. Op de uitwerking van dit voornemen zal te zijner tijd bij de behandeling van het desbetreffende wetsvoorstel worden teruggekomen.

5. Mogelijkheden tot ontzetting van het kiesrecht

Bij de grondwetsherziening in 1983 is het kiesrecht als grondrecht in de Grondwet opgenomen, dat slechts in uitzonderlijke gevallen mag worden beperkt. Daarmee heeft de wetgever het belang dat hij aan het kiesrecht heeft, onderstreept. Artikel 54, tweede lid, onder a, van de Grondwet bepaalt verder dat van het kiesrecht is uitgesloten hij die wegens het begaan van een daartoe bij de wet aangewezen delict bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak is veroordeeld tot een vrijheidsstraf van ten minste een jaar en hierbij tevens is ontzet uit het kiesrecht. Ontzetting van het kiesrecht omvat derhalve zowel het passieve als het actieve kiesrecht en kan slechts worden opgelegd indien de veroordeling is opgelegd wegens het begaan van een door de wetgever aangewezen delict en indien daarbij tevens een gevangenisstraf van minimaal een jaar is opgelegd.

Deze norm is uitgewerkt in artikel 28, eerste lid, onderdeel 3, van het Wetboek van Strafrecht (Sr). Dit artikel bepaalt dat de veroordeelde in bij de wet aangewezen gevallen door de rechter ontzet kan worden uit het kiesrecht. Deze kiesrechtuitsluitingen zijn beperkt tot zeer zware delicten, waarvan het begaan kan worden beschouwd als een aantasting van de grondslagen van het staatsbestel. Het betreft misdrijven tegen de veiligheid van de staat (artikel 106, in samenhang met de artikelen 92 tot en met 103 en 105 Sr), misdrijven tegen de koninklijke waardigheid (artikel 114, in samenhang met de artikelen 108 tot en met 112 Sr), misdrijven tegen hoofden van bevriende Staten en andere internationaal beschermde personen (artikel 120, in samenhang met de artikelen 115 en 116 Sr), misdrijven betreffende de uitoefening van staatsplichten en staatsrechten (artikel 130, in samenhang met de artikelen 121 tot en met 124 en 129 Sr) en enkele ambtsmisdrijven (artikel 380, in samenhang met de artikelen 335, 357 en 358 Sr).

Overwogen zou kunnen worden om aan de delicten waarbij uitsluiting van het kiesrecht als bijkomende straf door de rechter kan worden opgelegd strafbare discriminatoire uitingen toe te voegen. Hieraan kleven echter diverse bezwaren.

- Strafbare discriminatoire uitingen behoren niet tot de hiervoor aangegeven categorie misdrijven. Het verband tussen het gepleegde delict en de opgelegde bijkomende straf zou daardoor in feite komen te vervallen. Aanwijzing van deze delicten, neergelegd in 137c en d Sr, als delicten waarbij de rechter als bijkomende straf ontzetting van het kiesrecht kan opleggen, zou de in 1983 gekozen consistente lijn derhalve doorbreken.
- De maximale straf voor strafbare discriminatoire uitingen is een jaar vrijheidsstraf. De uitsluiting van het kiesrecht zou dus slechts bij een maximale strafoplegging kunnen worden opgelegd. Een maximale strafoplegging komt uiterst zelden voor. Aanwijzing van deze delicten zou derhalve overwegend een symbolische waarde hebben en weinig effectief zijn.
- Bijkomende straffen dienen in verband te staan met het gepleegde delict. Uitgaande van dit gegeven zou de ongerijmde situatie ontstaan dat discriminatie die zich in woord en geschrift uit wel kan leiden tot ontzetting van het kiesrecht en discriminatie die zich uit in zwaardere delicten, zoals brandstichting en mishandeling, niet.

Gelet op het bovenstaande is het niet wenselijk om aan de delicten waarbij ontzetting van het kiesrecht als bijkomende straf kan worden opgelegd de delicten van de artikelen 137c en d Sr toe te voegen.

6. De wachtgeldproblematiek

In de brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer van 6 mei 1996, SG96/U67 over het beleid inzake de integriteit van het openbaar bestuur is voorgesteld van rechtswege een wachtgeldsanctie te verbinden aan een strafrechtelijke veroordeling wegens bepaalde ambtsmisdrijven begaan door politieke ambtsdragers. Daarbij is overwogen dat alleen bij ambtsmisdrijven het verband tussen de gedraging waardoor de bestuurlijke integriteit wordt aangetast, en de functie waarin dat gebeurt, zo nauw is dat dit een korting op het uit de functie voortvloeiende wachtgeld rechtvaardigt. Het is immers de ambtsvervulling die de betrokken persoon direct in de gelegenheid heeft gesteld om het misdrijf te plegen. Politieke ambtsdragers die zich aan dergelijke praktijken schuldig maken, schenden het vertrouwen dat de kiezer in hem of haar heeft gesteld. Dit heeft een grote impact op de integriteit van en het vertrouwen in het openbaar bestuur. Bij veroordeling wegens andere misdrijven is deze relatie tussen ambtsvervulling en strafbare gedraging niet aanwezig en is een wachtgeldsanctie derhalve niet aangewezen.

De vraag kan worden gesteld of een wachtgeldsanctie voor politieke ambtsdragers ook moet kunnen worden verbonden aan de onherroepelijke strafrechtelijke veroordeling wegens discriminatoire uitingen. Een directe relatie, als hiervoor bedoeld, tussen de ambtsvervulling en de strafbare gedraging is niet aanwezig. Alleen daarom al is een extra wachtgeldsanctie verbonden aan de onherroepelijke veroordeling wegens discriminatoire uitingen niet aangewezen (zie ook hierboven). Daar komt bij dat - evenals is gesteld in paragraaf 5 inzake de ontzetting van het kiesrecht - de ongerijmde situatie zou ontstaan dat discriminatie die zich in woord en geschrift uit wel tot ontneming van wachtgeld zou kunnen leiden en discriminatie die zich uit in zwaardere delicten niet. Het verbinden van een wachtgeldsanctie aan een onherroepelijke veroordeling van een politieke ambtsdrager wegens discriminatoire uitingen is derhalve niet wenselijk.

7. Samenvatting

Het begrip democratische rechtsstaat bergt verschillende, voor de Nederlandse samenleving, elementaire beginselen in zich, die in concrete situaties op gespannen voet met elkaar kunnen komen te staan. Optreden tegen extremistische groeperingen is daar een voorbeeld van. Het gedachtengoed van extremistische groeperingen is gebaseerd op ongelijkheid en derhalve in strijd met één der beginselen van de

MORRIS BECKMAN

VAN GROEP 43

(EEN ANTI-FASCISTISCHE GROEP VAN VLAK NA DE OORLOG UIT ENGELAND)

ANTI-FASCISME TOEN EN NU

democratische rechtsstaat en moet bestreden worden. Een goed functionerende democratische rechtsstaat beschikt evenwel over voldoende veerkracht om minderheidsopvattingen dezelde ruimte te kunnen bieden als meerderheidsopvattingen. Voorwaarde voor het goed functioneren van het democratische stelsel - en daarmee voor voldoende veerkracht aan het democratische rechtsstaat - is de optimalisatie van deelname aan het politieke proces. In de Nederlandse samenleving vervullen de politieke partijen sinds lange tijd een belangrijke rol in dat systeem. Juist voor politieke partijen vormen de politieke grondrechten een belangrijke waarborg voor hun functioneren. Het kiesrecht en het onbelemmerd functioneren van politieke partijen zijn derhalve bepalend voor de goede functionering van ons democratische stelsel en daarmee voor de veerkracht van onze democratische rechtsstaat. Het partijverbod beperkt het recht van vereniging en de stopzetting van subsidie en intrekking van zendtijd voor een bepaalde tijd van politieke partijen belemmert het functioneren van politieke partijen; de wachtgeldsanctie gekoppeld aan veroordeling wegens discriminatoire uitingen opgelegd aan een politieke ambtsdrager bemoeilijkt het functioneren van de politicus; ontkenning van het kiesrecht beperkt uiteraard het kiesrecht. Daarmee raken deze maatregelen de wortels van ons democratische stelsel. Ondemocratisch gedachtegoed dient te worden bestreden, echter zonder dat de in dat kader te nemen maatregelen zelf op gespannen voet komen te staan met de beginselen van de democratische rechtsstaat. Daarmee wordt immers ook de veerkracht van ons democratische stelsel zelf ondermijnd. In dit spanningsveld dienen de in deze notitie behandelde maatregelen te worden gewogen. Dat heeft geleid tot de volgende keuzen.

Het partijverbod reduceert het functioneren van de desbetreffende politieke partij tot nul en is slechts dan aangewezen, indien er sprake is van stelselmatische, zeer ernstige verstoring van het democratische proces. Een onherroepelijke veroordeling wegens discriminatoire uitingen heeft op zich nog niet voldoende te zijn om tot deze verstrekkende maatregel over te gaan. Wel moet een dergelijke onherroepelijke veroordeling kunnen leiden tot stopzetting van de subsidie voor een bepaalde tijd van de partij en stopzetting van de zendtijd voor een bepaalde tijd voor politieke partijen. Zo de partij haar strafbare gedragingen ook na de veroordeling stelselmatisch continueert, zodanig dat er sprake is van een ernstige verstoring van het democratische proces, kan alsnog tot verbodenverklaring en ontbinding van de partij worden overgegaan.

Ontkenning van het kiesrecht aan personen die zijn veroordeeld wegens discriminatoire uitingen past niet in de consistente lijn waarvoor in 1983 is gekozen. Bovendien is een dergelijke maatregel - gegeven de huidige strafmaat - niet effectief en - gegeven de willekeur van de maatregel (extra sanctie wordt wel aan discriminatie in woord en geschrift verbonden, maar niet aan discriminatie die zich uit in bijvoorbeeld brandstichting) - niet proportioneel. Het ontnemen van wachtgeld aan politieke ambtsdragers als gevolg van een onherroepelijke veroordeling wegens discriminatoire uitingen zou ook een zodanige willekeurige maatregel zijn en is daarom ook niet wenselijk. Bovendien ontbreekt daarbij de relatie tussen de ambtsvervulling en het gepleegde delict.

8. Tenslotte

Op dit moment ontbreekt het instrument om subsidie voor een bepaalde tijd stop te zetten en zendtijd voor een bepaalde tijd in te trekken vanwege een onherroepelijke veroordeling wegens discriminatoire uitingen. In het kader van de notitie "positie en subsidiering van politieke partijen" is aangekondigd dat in de desbetreffende wet een bepaling zal worden opgenomen die hierin alsnog zal voorzien. Tegen de achtergrond van de beginselen van onze democratische rechtsstaat en de wijze waarop daaraan in Nederland invulling is gegeven, komt het mij voor dat met deze aanvulling op de reeds ter beschikking staande strafrechtelijke mogelijkheden en de mogelijkheid tot het verbod en de ontbinding van politieke partijen op adequate wijze opgetreden kan worden tegen extremistische groeperingen.

9 NOV IN ROTTERDAM

12.00 uur, Pauluskerk, Mauritsweg 20 • meer info: 010 - 4 678 822

georganiseerd door AFA Rotterdam

10 NOV IN UTRECHT

16.00 uur, ACU, voorstraat 71 • meer info: 030 - 2 715 483

georganiseerd door KURF

11 NOV IN GRONINGEN

20.00 uur, Cochoorinsingel 87

georganiseerd door AFO

12 NOV IN ENSCHEDE

19.00 (zaal open)/20.00 uur, Wijkcentrum de Roef, P. Geertmanstraat 17

georganiseerd door AFA Twente en Noot Meer Nieuw

13 NOV IN EINDHOVEN

20.00 uur, Hooghuisstraat 29 c • meer info: 040 - 2 464 403

georganiseerd door Jongerenbond ASJV

27 SEP. 1996

Van der Bos 1

Naar aanleiding van het artikel over de aanstaande verhuizing van Douwe van der Bos naar Kroatië in Fries Mozaïek van zaterdag 21-9, wilden we de volgende opmerkingen plaatsen. Het komt ons bedenkelijk voor om een dergelijke aandacht te schenken aan iemand als Douwe van der Bos. Hoewel men uiteraard alleen de mening van de heer Van der Bos weergeeft, vinden we dat hiermee extreem-rechts in een aanvaardbaar politiek kader geplaatst wordt. Negeren is een van de door ons met succes toegepaste middelen tegen extreem-rechts.

Naast de politieke tweedeling in de CD-top moet opgemerkt worden dat het met het meedoen aan de Warns-herdenking ook nooit wat geworden is. Mede door zijn laatste veroordeling en die van andere CP '86- en CD-leden is het bijna onmogelijk geworden voor extreem-rechts om zich in het openbaar te manifesteren.

De veronderstelling dat het FAFK geen bestaansgrond meer zou hebben nu Van der Bos de provincie verlaat, geeft alleen maar aan wat voor troebel beeld

Over ingezonden stukken wordt niet gecorrespondeerd. Bijdragen worden niet teruggezonden. Anonieme inzendingen of brieven zonder volledig adres van de inzender komen niet in aanmerking voor plaatsing. De redactie behoudt zich het recht voor de artikelen in te korten. Maximale lengte: 300 woorden.

hij over onze organisatie heeft. Het FAFK is een door de provincie Friesland gesubsidieerd informatiecentrum. Naast informatie over recente ontwikkelingen van extreem-rechts geven we ook informatie over de multi-culturele samenleving en het vluchtelingenbeleid. Hiernaast helpen we in politieke en maatschappelijke zin verschillende minderheidsgroeperingen. Hiermee hebben we het behoorlijk druk en we waren al bijna vergeten dat de heer Van der Bos nog ergens op het platteland zat.

Over zijn vertrek uit de provincie menen wij ons te moeten onthouden van commentaar.

Leeuwarden. Dirk de Bood.

Van der Bos 2

In de Leeuwarder Courant van 21 september 1996 komt Douwe van der Bos uitvoerig aan het woord over de vraag waarom het 'ultra rechts' nooit gelukt is in Nederland uit te groeien tot een politieke factor van betekenis. Hij geeft hierbij de onderlinge verdeeldheid als hoofdoorzaak aan.

Dat de stroming, in tegenstelling tot bijvoorbeeld in Vlaanderen,

nog steeds niet van de grond is gekomen, ligt mijns inziens niet aan de genoemde verdeeldheid, maar gewoon aan de gebrekkige structuur en het volledig ontbreken van ballotage en screening van het zogenaamde kader. Ook is er de afgelopen jaren vrijwel niet gekeken naar achtergrond, presentatie, stabiliteit en de ware bedoelingen van dit zogenaamde 'kader'.

Te veel en te vaak stapten zowel CP als CD in de verhalen van allerlei politieke avonturiers en sensatiebeluste figuren die hun 'ego' ver boven het partijbelang stelden. Voortdurend werden de bovengenoemde partijen in het defensief gedrongen door schandalen, waardoor er geen tijd meer was voor een serieuze uitbouw of campagne.

Oók Van der Bos werd in z'n laatste statencampagne geconfronteerd met, zoals hij zelf zegt, politieke analfabeten. Kortom, Van der Bos is met al z'n inzichten en ervaring ook niet in staat geweest het kaf van het koren te scheiden.

Utrecht.

Leeuw. Courant

Wim Vreeswijk,
landelijk voorzitter
Nederlands Blok.

Betinking

In de Leeuwarder Courant van 30 september wordt gesteld dat de herdenking van de Slach by Warns de afgelopen jaren he nodige te stellen had met extreem-rechts. Ik ben van mening dat dit eerder te wijte was aan de ondemocratische en sektarische opstelling van de Ried van de Fryske Beweging (e dan vooral de drammerige voorzitter Liuwe H. Westra) en de Stifting Slach by Warns, dan aan het gedrag van de zogenaamde extremistische bezoekers. De Ried van de Fryske Beweging en de Stifting Slach by Warns zijn niet doordrongen van het feit dat de herdenking toegankelijk zou moeten zijn voor iedereen die d Friese gedachte een warm hart toedraagt.

Zou de afwezigheid van 'extreem-rechts' wellicht de oorzaak zijn van de tanende belangstelling voor de herdenking? Onze afwezigheid was slechts van tijdelijke aard. Volgend jaar zal een delegatie van het Nederlands Blok de herdenking met een bezoek vereren.

Leeuwarden. Hendrik Sybrandy
Nederlands Blok

- 7 OKT. 1996

Algemeen Dagblad

19 OKT. 1996

GroenLinks steeds vaker doelwit extreem-rechts

Door Wilco Boom

DEN HAAG - Rechts-extremisten gaan zich steeds vaker te buiten aan bedreigingen en gewelddadigheden. GroenLinks is hiervan in toenemende mate slachtoffer.

Zo is het GroenLinks-Kamerlid Varma in mei in de portiek van haar woning mishandeld. Bovendien is ze al bijna een jaar het mikpunt van anonieme bedreigingen per post en via de telefoon en wordt zij herhaaldelijk bij thuiskomst in haar straat opgewacht door een groepje agressieve mannen.

„Extreem-rechts geweld is in de eerste helft van de jaren negentig duidelijk toegenomen, waarbij acties tegen GroenLinks en andere politieke tegenstanders een hoge vlucht hebben genomen”, zegt de Leidse onder-

zoeker J. van Donselaar vandaag in een reportage in deze krant.

Hij waarschuwt voor een geweldsspiraal, aangezien ook de tegenacties van anti-fascistische organisaties gewelddadiger worden: „Je hoort steeds meer van groepen gabbertjes die optrekken tegen groepen allochtonen en andersom. Dat kan explosief worden.”

Fractie leider Rosenmöller van GroenLinks vermoedt dat rechts-extremisten zich steeds harder tegen GroenLinks opstellen, als gevolg van de banden tussen de partij en anti-fascistische organisaties en doordat de partij veel allochtone volksvertegenwoordigers telt. „Het Openbaar Ministerie mag best wat actiever materiaal verzamelen dat tot onbindingsprocedures tegen extreem-

rechtse groeperingen kan leiden”, vindt hij.

Het partijbestuur van GroenLinks beraadde zich gisteren op de terreur. Uit een advies van jurist mr. Th. de Roos blijkt volgens vice-partijvoorzitter Brouwer dat justitie en politie te weinig gebruik maken van de wettelijke mogelijkheden extreem-rechts aan te pakken: „Gebrek aan deskundigheid speelt daarbij zeker een rol.” Brouwer wil binnenkort met migrantenorganisaties, waar veel onrust leeft doordat allochtone volksvertegenwoordigers vaak het doelwit zijn, overleggen of en hoe er stappen ondernomen kunnen worden.

Op pagina 45

De intimidatie van een Kamerlid

De intimidatie van een Kamerlid

Door Wilco Boom

DE AANBLIK VAN de Vondelkerkstraat is vredig, maar Groenlinks Kamerlid Tara Oedayraj Singh Varma kijkt argwanend om zich heen als zij op de Overtoom in het donker tramlijn 1 uitstapt en de straat inloopt op weg naar huis. Haar vriend en mede-bewoners zien binnen via een camera in het portiek hoe Tara het huis betreedt. „Geluk- kig, vanavond is er niks aan de hand”, verzucht ze, als ze de deur van haar woning achter zich dicht trekt.

Varma werd op 21 mei in haar portiek mishandeld. De daders zijn spoorloos, maar moeten in extreem- rechtse kring worden gezocht: voor de aanslag werd zij al een half jaar vergast op anonieme dreigbrieven en -telefoontjes, waarvan de strekking (‘Eigen Volk Eerst’, de strijdkreet van CP’86) weinig aan de fantasie over- laat.

Varma: „Ik liep die avond nietsver- moedend naar huis, toen twee jonge- mannen, ruikend naar drank, mij in het portiek bleken op te wachten. Eén trok aan m’n jas en stompte tegen m’n hoofd; de ander gooide bier over me heen en bespuugde me. Ze sloegen allebei racistische taal uit, tot ze plotseling snel de benen namen. Lan- ge tijd heb ik er niet over kunnen pra- ten, dan zat ik meteen te janken. Het is nog niet over, al gaat het nu beter.”

Na de aanslag hebben de politie en de beveiligingsdienst van de Tweede Kamer in het huis van Varma een reeks van veiligheidsmaatregelen ge- troffen; niemand komt er ongezien in of uit. Maar dat betekent niet dat het Kamerlid van Surinaams/hindoe- staanse komaf van de intimidatie-

GroenLinks mijkpunt van rechts geweld

praktijken is verlost.

Na de aanval bleven de anonieme bedreigingen aanvankelijk binnenko- men, om later plaats te maken voor kleine groepjes onbekende mannen, de meesten met kaalgeschoren sche- dels, die haar met grote regelmaat bij thuiskomst opwachten. Eerst botweg voor de deur van haar huis, tegen- woordig in een auto, of aan de over- kant van de straat. De meesten kent Varma niet, behalve F. Hofman, oud- CD-raadslid in Amsterdam en actief broeder van de natte gemeente.

Varma: „Ze doen weliswaar niks, maar ze staan er steeds wel. Op de een of andere manier weten ze hoe laat ik ongeveer thuiskom. Terwijl dat nogal varieert, doordat het werk in de Kamer vaak uitloopt. Ik voel me be- loerd en dat is heel vervelend. Alsof je in een gevangenis zit.”

TARA VARMA IS bij Groen- Links het meest evidente slachtoffer van rechts-extremistische terreur, maar bepaald niet het enige. Een jaar geleden stonden neo-fascisten met bivak-mutsen in de tuin van fractie- leider Paul Rosenmöller, waar zij kleine vernielingen aanrichtten en veel kabaal maakten. Rosenmöller was op een partijcongres, zijn ge- zin kreeg de schrik van zijn leven.

In januari van dit jaar ontploften

twee molotov-cocktails onder de auto van het GroenLinkse gemeenteraads- lid C. van Overbeeke uit Spijkenisse, toen een gezinslid ermee wegreed. De bestuurder bleef ongedeerd, de explosie richtte weinig schade aan. Op 21 mei, de dag dat Varma werd mishandeld, kreeg de Rotterdamse GroenLinks-wethouder Herman Meijer klappen in het stadhuis van fractiemedewerker M. van Tubber- gen van de CP’86. Rechts-extremis- ten zochten Groenlinks fractiemede- werker Paul Kraaijer uit Zwolle vorig jaar thuis op, fotografeerden hem in de deuropening en verdwenen.

Het kan natuurlijk allemaal wor- den afgedaan als kleinschalig, ty- pisch Nederlands poldergeweld, maar de aanslagen duiden onmis- kenbaar op een nieuwe tendens. Dr. Jaap van Donselaar, onderzoeker aan de Universiteit van Leiden: „Ex- treem-rechts geweld is in de eerste helft van de jaren negentig duidelijk toegenomen, waarbij acties tegen GroenLinks en andere politieke te- genstanders een hoge vlucht hebben genomen. En bedreigingen van asiel- zoekerscentra halen al lang de krant niet meer, maar zijn nog steeds aan de orde van de dag.”

Van Donselaar, gespecialiseerd in de ontwikkelingen bij uiterst rechts, kent enkele tientallen gevallen van intimidatie, bedreiging en geweld aan het adres van politici en bestuur- ders van de democratische partijen. „Vaak zijn er alleen vermoedens over de identiteit van de daders, laat staan dat duidelijk is of er u en mij bekende organisaties bij betrokken zijn.”

GroenLinks scoort volgens Van Donselaar wel hoog op de hit-list van extreem-rechts, mede door de innige banden met antifascistische actie-

groepen, maar is geen exclusief slachtoffer. „Het vijandbeeld van extreem-rechts is tweeledig: buitenlanders en politieke vijanden. Dat kunnen linkse politici zijn, maar ook burgemeesters die demonstraties verbieden of wethouders die meewerken aan de komst van een asielzoekerscentrum.”

HET TOENEMENDE geweld ter rechterzijde staat volgens de wetenschapper niet op zichzelf. Ook de antifa's, jargon voor anti-fascistische groeperingen, nemen het recht met groeiend gemak in eigen hand. „Het gebeurt steeds vaker dat bijvoorbeeld kandidaat-raadsleden van de CD anoniem worden bedreigd, of dat hun autobanden worden lekgestoken. Er is zeker sprake van een geweldadige polarisatie”, aldus Van Donselaar, die een verband veronderstelt met de algemene stijging van het aantal geweldsmisdrijven.

Hij waarschuwt voor een gewelds-

spiraal, met voor Nederland ongekende gevolgen: „Er zijn aanwijzingen dat het erger wordt. Je hoort steeds meer van groepen gabbertjes die optrekken tegen groepen allochtonen en andersom. Dat kan explosief worden. De oorzaak kan ook van buiten Nederland komen. De rellen die in 1991 uitbraken na de Rodney King-affaire in Los Angeles leidden zelfs hier in de grote steden tot spanningen, hoorde ik van de politie.”

Ook Rosenmöller vreest een geweldspiraal. „Nederland kent gelukkig een tolerante traditie, waardoor er volgens mij geen voedingsbodem is voor een gewelds-explosie, maar je ziet wel dat geweld tegen geweld uitlokt. Onze strategie is het niet, wij kiezen voor verbaal verweer, want geweld is een extra argument van extreem-rechts om door te gaan.”

Van Donselaar en Rosenmöller staan met hun waarschuwing niet alleen. De Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) schreef in het jaarver-

slag over 1994 dat reacties van radicaal links op extreem-rechts optreden 'ook reden tot zorg' geven. Niettemin leveren rechtsradicale elementen grotere gevaren op. „De extreem-rechtse beweging vormt in potentie een bedreiging voor de stabiliteit van onze multiculturele samenleving”, meldt het jaarverslag over 1995.

De politiek breekt zich al jaren het hoofd over de vraag wat zij aanmoet met extreem-rechts. Minister Dijkstal (binnenlandse Zaken), die hierover onlangs een notitie aan de Kamer schreef, voelt weinig voor verbieden. Ondernemend gedachtengoed dient met democratische middelen te worden bestreden, vindt hij. Wel wil de bewindsman de mogelijkheid invoeren voor een bepaalde tijd de subsidie en de zendtijd van een politieke partij in te trekken na een onherroepelijke veroordeling wegens discriminerende gedragingen.

Zijn geestverwanten in de Kamer vinden dit al ver gaan. VVD'er Te

Veldhuis: „Wij zien meer in een harde strafrechterlijke aanpak achteraf, dan in censuur vooraf, want dan kom je voor de gevaarlijke vraag wanneer je wel en niet ingrijpt in grondrechten.” Maar de andere regeringspartijen wensen een krachtadiger aanpak. Zo pleit D66-Kamerlid De Graaf voor ontzetting uit het actieve en passieve kiesrecht, na misdrijven met een racistische achtergrond. „Brandstichting in een moskee is op zichzelf geen zwaarder misdrijf dan brandstichting elders, maar als er racistische motieven aan ten grondslag liggen, zou ontzetting moeten kunnen opleggen als bijkomende straf.”

Verder voelt De Graaf veel voor beperking van de parlementaire onschendbaarheid. „Die is bedoeld om politici in vrijheid te kunnen laten spreken en niet om anderen te beledigen op een manier waarvoor je buiten het parlement meteen strafrechtelijk wordt aangepakt.”

Rosenmöller waarschuwt dat de overheid niet alleen juridisch moet optreden tegen extreem-rechts, maar ook de onvrede in de samenleving moet aanpakken. „We moeten de problemen van mensen serieus nemen.” Rehwinkel (PvdA) verwacht veel van een verbod van onherroepelijk veroordeelde groepen. „Geen halve maatregelen nemen. Natuurlijk kunnen na verboden nieuwe organisaties worden opgericht, maar het werkt ook een preventief. Alleen al de discussie hierover leidt tot interne onrust in die hoek: CP'86 heeft pas het Rotterdamse raadslid Freling geroeyd en overweegt dat nu ook ten aanzien van het Haagse raadslid Mordaunt, omdat zij te ver zouden zijn gegaan.”

Dat wordt bevestigd door Van Donselaar: „De partijbesturen zitten met een groot dilemma; mensen eruit gooien in de wetenschap dat daarmee een deel van de aanhang verdwijnt, of dat niet doen met het risico dat een verbod dichterbij komt”.

Voor Tara Varma is dit interne rumoer bij extreem-rechts slechts een pleister op de wonde. Zij moet voorlopig blijven vertrouwen op de veiligheidsmaatregelen in haar huis: „Prettig zijn al die voorzieningen niet, maar ik voel me nu tenminste veilig in huis.”

Dagen CP'86

lijken geteld

Kamer wil hardere aanpak van extremistische groepen

Van onze parlementredactie
DEN HAAG - De Tweede Kamer wil een hardere aanpak van extremistische groepen. Minister Dijkstal (VVD) van binnenlandse zaken is gisteren in een overleg met Kamerleden onder druk gezet om ofwel het arsenaal aan maatregelen tegen partijen met extremistische denkbeelden te verruimen, ofwel bestaande mogelijkheden beter te benutten.

Hoewel alle Kamerleden zich keerden tegen extremisme ter rechter- en linkerzijde, stonden gisteren vooral partijen als de Centrumdemocraten (verteenwoordigd in de Tweede Kamer) en de CP'86 (geen zetels in de Kamer) in de aandacht. De aanleiding voor de gedachtewisseling was een demonstratie van beide partijen, in februari van dit jaar in Zwolle.

Veel mensen toonden zich destijds geschokt door de uitingen van de demonstranten en vonden dat burgemeester Franssen (vroeger VVD-Kamerlid) de demonstratie had moeten verbieden. Die beriep zich echter op de vrijheid om te demonstreren. Wel legde hij zijn oud-collega's in de Tweede Kamer de vraag voor of niet moest worden gekeken naar extra mogelijkheden om groeperingen als CD en CP'86 aan banden te leggen. Minister Dijkstal en de Tweede Kamerleden voelen er weinig voor om de demonstratievrijheid al te zeer in te perken, zo bleek gisteren. Ze zijn er tegen om

de burgemeester ruimere bevoegdheden te geven om een demonstratie te verbieden. Aan de regel dat pas achteraf wordt opgetreden tegen strafbare handelingen (waaronder ook beledigende en discriminerende uitingen vallen) wensen ze niet te tornen. „De zoektocht van een aantal burgemeesters is wat mij betreft op dat punt vergeefs geweest”, aldus Dijkstal. Wel wilde de bewindsman kwijt dat politie en justitie in sommige gevallen wat hem betreft „wat sneller en vaker” had mogen optreden tegen strafbare uitingen van betogers.

Alle Kamerleden (behalve CD-Kamerlid Janmaat) drongen aan op „meer maatregelen tegen racistische en discriminerende denkbeelden. Zo achtte het Kamerlid Rehwinkel (PvdA) de tijd gekomen voor een verbod van de Centrumdemocraten, nu de rechter tot in hoogste instantie de Kamerleden Schuurman en Janmaat heeft veroordeeld wegens rassendiscriminatie. Zijn D66-collega De Graaf bepleitte hetzelfde voor de CP'86. De Graaf wees daarbij op het feit dat bestuursleden van die partij zijn veroordeeld op grond van een artikel in het strafrecht dat deelname aan een criminele organisatie strafbaar stelt. De Graaf pleitte er ook voor om het stelselmatig blij geven van racistische en discriminerende denkbeelden strenger te bestraffen. Nu is de maximumstraf één jaar. De Graaf wil daar, twee jaar van maken.

Dijkstal: Genoeg kansen om extreem-rechts aan te pakken

Van onze politieke redactie
DEN HAAG - Minister Dijkstal (Binnenlandse Zaken) voelt er niet veel voor het kiesrecht van notoire racisten op de tocht te zetten.

De Tweede Kamer sprak gisteren met Dijkstal over het optreden van vooral extreem-rechts partijen. Het Kamerlid De Graaf (D66) kondigde tijdens dat overleg aan daarover een initiatief-wetsvoorstel in te dienen. De Graaf wil verhoging van de maximale straf (meer dan een een jaar) waardoor vertegenwoordigers van extreem-rechts gemakkelijker uit gemeenteraad, Staten en Tweede Kamer kunnen worden verwijderd en er ook geen lid van kunnen worden.

Dijkstal vindt een dergelijke verscherping overbodig; hij gaat ervan uit dat een rechter altijd rekening zal houden met het verleden van de betrokkene zodat dit tot verwijdering of ontzegging kan leiden. „Kortom, het zit al impliciet in het systeem.”

De Kamer is er echter niet ge-

rust op. Voora: PvdA, D66 en GroenLinks wezen er op dat ondanks een definitieve veroordeling door de Hoge Raad van de CD'ers Janmaat (zelf gisteren aanwezig tijdens het overleg) en Schuurman er niets gebeurt. Zij herinnerden eraan dat minister Sorgdrager (Justitie) in 1994 heeft beloofd dat er actie zou worden ondernomen als er een onherroepelijk vonnis lag.

Dijkstal, wiens beleid in grote lijnen wordt ondersteund door de Kamer, blijft uiterst huiverig voor het simpelweg verbieden van partijen die discrimineren en zich schuldig maken aan racisme. Hij meent, dat los van het grondwettelijk recht op vrije meningsuiting en partijvorming, het altijd beter is dat zij zich openlijk manifesteren dan dat zij ondergronds gaan.

Royement CP'er ongedaan gemaakt

Scheuring mogelijk bij rechts-radicalen

Van een onzer verslaggevers

DEN HAAG - De beroepscommissie van de extreem-rechtse Nationale Volkspartij/CP'86 heeft het royement van het Rotterdamse raadslid M. Freling ongedaan gemaakt. De kans op een scheuring binnen de partij is hiermee aanzienlijk toegenomen.

Freling werd begin deze maand vanwege zijn neonazistische opvattingen uit de partij gezet. Het royementsvoorstel kwam tijdens een partijbijeenkomst, waar de volgelingen van Freling grotendeels ontbraken. De gematigde vleugel van de partij kon hierdoor voldoende stemmen bijeen

vergaren om het Rotterdamse raadslid te royeren.

In navolging daarvan wilde het dagelijks bestuur ook het Haagse gemeenteraadslid S. Mordaunt, tevens bestuurslid van de CP, uit de partij stoten. Mordaunt, die het royement van Freling sterk afkeurde, besloot vervolgens een buitengewone vergadering bijeen te roepen. Afgelopen zordag gaven daarop drie bestuursleden, voorzitter W. Beaux, penningmeester A. Blöte en secretaris M. de Boer, te kennen zich over hun positie te willen beraden. De bijeenkomst, waarop zij wellicht hun conclusies trekken, duurde gisteravond laat nog voort.

Achtergrond van de interne strijd is de grote invloed die Freling binnen de CP heeft. Onder zijn aanvoering is de CP de afgelopen jaren vooral in Rotterdam sterk gegroeid. Het raadslid neemt regelmatig het voortouw bij demonstraties, ook wanneer burgemeester Peper die verbiedt. Mede hierdoor trekt de radicale Freling, sinds hij in 1993 van een verblijf in Duitsland terugkeerde in Rotterdam, relatief vaak de aandacht en heeft hij veel macht naar zich getrokken. Het raadslid was gisteren overigens niet bereikbaar voor een reactie op het besluit zijn royement ongedaan te maken.

Zwolse Courant

ZATERDAG 26 OKTOBER 1996

Mordaunt uit CP'86 gezet, Freling terug

DEN HAAG (ANP) - Het Haagse gemeenteraadslid Mordaunt is door zijn extreem-rechtse Nationale Volkspartij/CP'86 geroyeerd. Het eerdere royement van het Rotterdamse raadslid M. Freling was gistermorgen ongedaan gemaakt.

De crisis in de top van CP'86 begon toen twee weken geleden een groepje zogenaamde 'gematigden' Freling op een hoofdbestuursvergadering van neo-nazistische sympathieën beschuldigde. Freling vocht zijn royement aan en kreeg daarbij steun van vice-voorzitter Mordaunt. Ze kondigden aan een extra ledencongres bijeen te roepen. Voorzitter W. Beaux, penningmeester A. Blöte en secretaris M. de Boer probeerden afgelopen zondag Mordaunt uit het dagelijks bestuur te krijgen, omdat hij Freling steunde. Het hoofdbestuur stemde hier echter niet mee in. Gisteravond werd Mordaunt om zijn steun aan Freling geroyeerd tijdens een extra vergadering van het hoofdbestuur.

Zwolse Courant

26 OKT. 1996

Vervolging demonstranten CP-mars nog twijfelachtig

(Van onze nieuwsdienst)

ZWOLLE - Nog steeds heeft het Openbaar Ministerie in Zwolle geen beslissing genomen over de eventuele vervolging van de organisatoren en deelnemers aan de mars, die de extreem-rechtse partij NVP/CP'86 op 24 februari in Zwolle hield.

Al in maart was besloten tot een gerechtelijk vooronderzoek om te bepalen of deelnemers zich schuldig hebben gemaakt aan discriminerende uitspraken. Voor de zomer werd dat onderzoek afgerond. De betoging trok buitengewoon veel publiciteit. Het was de eerste demonstratie uit extreem-rechtse hoek die officieel werd toegestaan. Discussie ontstond over de toelaatbaarheid van kreten als

'Eigen volk eerst' en 'Nederland blank'. Tevens werden in Zwolle Hitlergroeten gebracht. Hoewel de tijd die justitie zichzelf toestond om over vervolging te beslissen al met vele weken is overschreden, is de knoop nog steeds niet doorgemaakt. Persofficier van justitie mr.

Speijers laat weten dat de betrokken officier mevrouw Verwiel 'uiterst zorgvuldig' met de materie wil omgaan. 'Het ligt zeer gevoelig. Zeker na de discussies in de Kamer'. Hij doelt daarmee op het debat van afgelopen woensdag over extreem-rechts. Een kamer-meerderheid bleek niets te voelen voor een forse verhoging van de strafmaat voor mensen die zich schuldig maken aan stelselmatige discriminatie en aanzetten tot vreemdelingenhaat.